

УДК 351.085

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2023.3.11>

Тетяна СУКАЛЕНКО

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій, Державний податковий університет, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна, 08200

ORCID: 0000-0002-5107-9914

Бібліографічний опис статті: Сукаленко, Т. (2023). Кроскультурна компетентність здобувача вищої освіти спеціальності «Журналістика»: практичний аспект. *Acta Pedagogica Volynienses*, 3, 71–77, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.3.11>

КРОСКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА»: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті уточнено зміст понять «компетентність», «кроскультурна компетентність», проаналізовано основні складники кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності «Журналістика».

Здійснено огляд праць українських науковців із питань вивчення кроскультурної компетентності.

Розглянуто поняття «компетентність», подане у лексикографічних джерелах. Поняття компетентності дослідники розглядають як «здатність до самовдосконалення», «характеристику особистості», «наявність знань», «наявність певної кваліфікації», «наявність мінімального досвіду» тощо.

Компетентність у роботі визначено як якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за допомогою вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями в прийнятті адекватних рішень окресленої проблеми.

Наголошено на тому, що фахівець набуває компетентності не лише під час навчання, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища. Це набута характеристика особистості, що сприяє успішному входженню в життя сучасного суспільства; інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь, навичок до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері.

У межах кроскультурного підходу виокремлюють три рівні компетентності: комунікативну, лінгвістичну і міжкультурну.

Зауважено, що кроскультурна компетентність містить лінгвістичний, культурний та психологічний компоненти, які подані у таких видах компетенцій, як мовленнєва, лінгвістична, соціальна, соціокультурна, предметна, дискурсивна.

Для формування кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти важливим є мовленнєві, комбіновані, ситуативні вправи і завдання, спрямовані на оволодіння прагматичної та лінгвістичної компетентностей.

Під час навчання здобувачі вищої освіти повинні володіти мовними знаннями, навичками уживання мовних кліше відповідно до комунікативних ситуацій, уміти інтерпретувати поведінку співрозмовника, мати відповідні уявлення про історію і культуру народу тощо. Також варто враховувати як мовний складник кроскультурної компетентності, так і вміння послуговуватися набутими знаннями у різних комунікативних ситуаціях, здатність розуміти поведінку та особливості мислення іноземця.

Перспективність подальших досліджень вбачаємо у вивченні мовної соціалізації особистості та виявленні рівнів сформованості кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: компетентність, кроскультурна компетентність, здобувач вищої освіти спеціальності «Журналістика», рівні компетентності, вправи і завдання.

Tetiana SUKALENKO

Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the Department of Language Training and Social Communications, State Tax University, Universytetska str., 31, Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08200

ORCID: 0000-0002-5107-9914

To cite this article: Sukalenko, T. (2023). Kroskultura kompetentnist zduvacha vyshchoi osvity spetsialnosti «Zhurnalistyka»: praktychnyi aspekt [Cross-cultural competence of a student of higher educational establishment specialty “Journalism”: practical aspect]. *Acta Pedagogica Volynienses*, 3, 71–77, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.3.11>

CROSS-CULTURAL COMPETENCE OF A STUDENT OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT SPECIALTY "JOURNALISM": PRACTICAL ASPECT

The article clarifies the meaning of the concepts of «competence», «cross-cultural competence», and analyzes the main components of cross-cultural competence of students of higher educational establishment specialty «Journalism».

A review of the works of Ukrainian scientists on the study of cross-cultural competence has been carried out.

The concept of «competence» presented in lexicographic sources is considered. Researchers consider the concept of competence as «ability to self-improvement», «characteristic of personality», «availability of knowledge», «availability of a certain qualification», «availability of minimum experience», etc.

Competence in work is defined as a quality of a person, his certain property, which is based on knowledge, experience, moral principles and manifests itself at a critical moment with the help of the ability to find a connection between the situation and knowledge in making adequate solutions to the outlined problem.

It is emphasized that a specialist acquires competence not only during training, but also with the help of non-formal education, as a result of the influence of the environment. This is an acquired personality characteristic that contributes to successful entry into the life of modern society; an integrated result, which involves a shift of emphasis from the accumulation of normatively defined knowledge, abilities, skills to the formation and development of the ability to act practically, to apply the experience of successful activity in a certain field.

Within the cross-cultural approach, three levels of competence are distinguished: communicative, linguistic and intercultural.

It is noted that cross-cultural competence contains linguistic, cultural and psychological components, which are presented in such types of competence as speech, linguistic, social, socio-cultural, subject, discursive.

Speech, combined, situational exercises and tasks aimed at mastering pragmatic and linguistic competence are important for the formation of cross-cultural competence of higher education students.

During their studies, students of higher education must have language knowledge, skills in using language clichés in accordance with communicative situations, be able to interpret the behavior of the interlocutor, have appropriate ideas about the history and culture of the people, etc. It is also worth considering both the language component of cross-cultural competence and the ability to use acquired knowledge in various communicative situations, the ability to understand the behavior and peculiarities of the foreigner's thinking.

We see the perspective of further research in the study of the linguistic socialization of the individual and the identification of the levels of formation of cross-cultural competence of the students of higher education.

Key words: *competence, cross-cultural competence, a student of higher educational establishment specialty "Journalism", levels of competence, exercises and tasks.*

Актуальність проблеми. На міжнародному рівні конкурентоспроможність фахівців досягається завдяки поглибленню знань, умінь і навичок, формуванню комунікативних установок у різних культурах. Практичні навички діяльності в кроскультурному аспекті є складником професійної культури здобувача вищої освіти спеціальності «Журналістика» незалежно від сфери фахових інтересів, професійного рівня тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зацікавленість дослідників викликають питання, пов'язані з проблемами формування різних видів компетентностей здобувачів вищої освіти (В. В. Вітюк, М. С. Головань, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, Н. А. Побірченко, Л. І. Мацько та ін.); формування професійної компетентності (Н. М. Бібік, М. С. Вашуленко, В. О. Мартиненко) та кроскультурної компетентності (З. П. Бакум, Г. І. Дідук-Ступ'як, О. В. Кравець, О. О. Пальчикова, С. Г. Рудакова, Л. В. Щетініна та ін.).

З. П. Бакум, О. О. Пальчикова розглянули психологічні чинники формування кроскуль-

турної компетентності студентів-іноземців у процесі навчання української мови, до яких віднесено країнознавчий інтерес до національного характеру та соціокультурних розбіжностей, а також пізнавальні, професійні та соціальні мотиви. О. С. Бурак описала кроскультурну комунікацію як наслідок глобалізаційних кроскультурних контактів. Г. І. Дідук-Ступ'як висвітлила проблему формування кроскультурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української як іноземної мови. З. П. Бакум, О. О. Пальчикова, С. С. Костюк розробили теоретичні та методичні засади запровадження кроскультурного підходу до навчання іноземних мов. О. О. Пальчикова теоретично обґрунтувала й експериментально перевірила методику навчання української мови іноземних студентів на крос-культурній основі, що сприяє успішному засвоєнню навчального матеріалу та автоматизації умінь і навичок зіставлення лінгвістичних і культурних явищ, які не збігаються в рідній та українській мовах. Л. В. Щетініна, С. Г. Рудакова, О. В. Кравець виокремили

підходи до трактування кроскультурної компетентності, а також її складників та сфер застосування, схарактеризували сутність кроскультурної компетентності: від теорії до практики.

Особливий інтерес науковців до проблеми формування кроскультурної компетентності можемо пояснити тим, що вона відображає рівень духовного, культурного розвитку майбутнього журналіста, формує світоглядні уявлення та цінності для успішної професійної самореалізації.

Мета нашого дослідження – уточнити зміст понять «компетентність», «кроскультурна компетентність», проаналізувати основні складники кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності «Журналістика».

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо поняття «компетентність», подане у лексикографічних джерелах.

У «Словнику української мови» (в 11 т.) компетентність – «властивість за значенням компетентний»; компетентний – 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; 2) має певні повноваження; повноправний, повновладний» (Словник, т. 4, с. 250).

Подібне значення подано у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови»: компетентність – це «поінформованість, обізнаність, авторитетність, достатні знання у певній галузі, добра обізнаність, тямущість, наявність певних повноважень; властивість із значенням компетентний» (Великий, 2005).

«Словник іншомовних слів» також фіксує лексему «компетентність» – «авторитетність, обізнаність; володіння компетенцією» (Словник, 2000).

У «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» *компетентність* визначено як інтегровану «здатність особистості, набуту в процесі навчання; необхідний комплекс знань, навичок та досвіду, що дозволяють ефективно здійснювати діяльність або певну функцію» (Словник-довідник, 2015, с. 111–112).

В «Енциклопедії освіти» «компетентність» розтлумачено як «набуту характеристику особистості, що сприяє успішному входженню молоді людини в життя сучасного суспільства, інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення знань, умінь

і навичок до формування і розвитку здатності практично діяти; результат набуття компетентцій, особистісна характеристика фахівця» (Енциклопедія, 2008, с. 408).

У словнику «Професійна освіта» компетентність – це «сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію» (Ничкало, 2000, с. 149).

Як свідчить аналіз лексикографічних праць, *компетентність* формується під час навчання та є його результатом.

У Законі України «Про вищу освіту» читаємо: «компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (Про освіту).

У «Національній рамці кваліфікації», затвердженій Кабінетом Міністрів України, термін *компетентність* розтлумачено як «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості» (Про затвердження).

Зауважимо, що поняття *компетентність* у педагогічній науці зазнало «трансформацій щодо застосування внутрішніх характеристик особистості на практиці, а ідея практичної сутності компетентностей стала базовою під час узгодження сучасними вченими підходів до розуміння їх феномену в освіті» (Вітюк, 2020, с. 75–76).

Дослідники мають різні підходи до визначення поняття компетентності, його видів і складників. В. В. Вітюк слушно наголошує на тому, що «*компетентність* є особистісною і оцінною характеристикою особи, обумовлюється рівнем, якістю її освіти, досвідом та її особистісними властивостями, здатністю до самовдосконалення та творчим підходом до своєї справи. Звернемо увагу й на те, що компетентність як інтегрована здатність особистості, формується у процесі навчання, але її сформованість і розвиток відбувається у процесі практичної діяльності, неперервного навчання впродовж життя. Тому, щоб стати компетентними у певній галузі наукового знання, студенти повинні оволодіти сукупністю певних знань,

розвинути відповідні уміння й навички. Компетентність стає своєрідною якістю, характеристикою людини. В основі такої якості є не лише знання, розуміння, уміння, навички, а й обізнаність, соціальний та професійний досвід особистості» (Вітюк, 2020, с. 73).

Н. М. Бібік, М. С. Вашуленко, В. О. Мартиненко під компетентністю розуміють «набуту характеристики особистості, що сприяє успішному входженню молодій людини в життя сучасного суспільства» (Бібік, 2014).

Н. А. Побірченко зауважує, що поняття компетентність «передбачає не просто наявність знань у певній галузі, а й наявність певної кваліфікації, і головне – можливість і право, повноваження виконувати певний вид роботи» (Побірченко, 2012, с. 33).

Н. Б. Голуб, компетентність в освітній галузі розглядає як «характеристику людини, яка завершила навчання на певному етапі; компетентність передбачає наявність мінімального досвіду застосування компетенцій» (Голуб, 2012).

Проведений аналіз засвідчив, що поняття компетентність дослідники розглядають як «здатність до самовдосконалення», «характеристику особистості», «наявність знань», «наявність певної кваліфікації», «наявність мінімального досвіду» тощо.

Компетентність визначаємо як якість особистості, її певне надбання, що ґрунтується на знаннях, досвіді, моральних засадах і проявляється в критичний момент за допомогою вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями в прийнятті адекватних рішень окресленої проблеми (Сукаленко, 2020 с. 167).

Компетентності фахівець набуває не лише під час навчання, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища. Це набута характеристика особистості, що сприяє успішному входженню в життя сучасного суспільства; інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь, навичок до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері.

Складниками компетентності є теоретичні знання, досвід, система ціннісних мотивацій. М. С. Головань акцентує увагу на характеристиках компетентності: 1) ефективне вико-

ристання здібностей, що дозволяє ефективно здійснювати професійну діяльність; 2) володіння знаннями, уміннями і здібностями, необхідними для роботи за фахом; 3) співпраця з колегами; 4) інтегроване поєднання знань, здібностей і установок, оптимальних для виконання професійної діяльності; 5) здатність робити що-небудь ефективно з високим ступенем саморегулювання, саморефлексії, самооцінки; 6) миттєва реакція на динаміку обставин і середовища (Головань, 2008, с. 27).

Науковці виокремлюють у межах кроскультурного підходу три рівні компетентності: комунікативну, лінгвістичну і міжкультурну (Баніт, 2019, с. 175).

Проблема формування кроскультурної компетентності є недостатньо дослідженою, проте залишається дуже актуальною, привертає увагу дослідників.

О. О. Пальчикова такий інтерес до проблеми кроскультурної взаємодії пояснює «гуманістичною спрямованістю освітнього процесу, де особистісні якості, культурна обізнаність, суб'єктна взаємодія стають дедалі важливішими, аніж просто знання мови» (Пальчикова, 2012, с. 320–321).

Розглянемо суть поняття «кроскультурна компетентність» у наукових розвідках лінгвістів.

Кроскультурну компетентність визначають як «сукупність аналітичних і стратегічних здібностей, що збільшують інтерпретаційне поле суб'єкта під час міжкультурного спілкування».

Кроскультурну компетентність тлумачать як «структурний феномен, що містить такі компоненти: орієнтованість у різноманітних ситуаціях міжетнічного культурного спілкування, яка ґрунтується на лінгвокультурологічних і міжкультурних знаннях та життєвому досвіді особистості; спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших за постійної видозміни психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального поліетнічного середовища; адекватну орієнтацію особистості у власному і чужому психологічному потенціалі, ситуації; уміння будувати міжкультурний діалог з людьми іншої національності; внутрішні засоби регуляції комунікативних дій; крос-культурні знання, уміння й навички конструктивного спілкування; внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комуніка-

тивної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії» (Шиян, 2016, с. 183).

Кроскультурна компетентність – це «застосування набутих знань, умінь і навичок сприйняття, розуміння та відтворення особливостей іншомовної культури на практиці під час кроскультурних контактів» (Пальчикова, 2012, с. 325–326).

Кроскультурна компетентність містить лінгвістичний, культурний та психологічний компоненти, які подані у таких видах компетенцій, як мовленнєва, лінгвістична, соціальна, соціокультурна, предметна, дискурсивна.

Кроскультурна комунікація вимагає враховувати внутрішні ціннісно-мотиваційні установки: *комунікативну* (потреби у спілкуванні); *лінгво-пізнавальну* (прагнення до пізнання мовно-культурних явищ); *професійно орієнтовану* (отримання професійних знань студентів за допомогою іноземної мови); *країнознавчу* (залежить від тематики та емоційного зацікавлення особи) (Шиян, 2016, с. 183).

Ці установки мають бути враховані під час проведення занять, оскільки єдність методів навчання, професійна зацікавленість здобувачів вищої освіти сприяють формуванню позитивної мотивації.

Кроскультурний компонент є складником комунікативної компетентності журналіста (Сукаленко, 2020, с. 830).

Для формування кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти важливим є мовленнєві, комбіновані, ситуативні вправи і завдання, спрямовані на оволодіння прагматичної та лінгвістичної компетентностей.

Особливо цінною на заняттях є робота з автентичним матеріалом для читання – художні твори, статті, есе тощо. Робота із різножанровими текстами, які варіюються за змістом, тематикою та стилем, розвивають рецептивні вміння (розуміння прочитаного); репродуктивні (вміння відтворити зміст тексту з опорою на план, ключові слова); продуктивні (вміння висловлювати свою думку з проблематики тексту).

Для роботи з автентичним текстом можна пропонувати завдання, спрямовані на розвиток рецептивних вмінь, наприклад, скласти речення із запропонованих слів; прочитати текст, заповнити таблицю. Серед завдань, спрямованих на розвиток репродуктивних вмінь, можна запро-

понувати такі: дати відповіді на запитання; пояснити терміни; обговорити у групах або парах порушену в тексті проблему, запропонувати спільне рішення тощо.

Розвинути продуктивні вміння можна завдяки таким завданням: порівняти інформацію в тексті з іншою країною; описати подію з погляду різних учасників; запропонувати мультипрезентацію, пов'язану з текстом тощо.

Також під час занять ефективним буде показ автентичних відеофільмів, які впливають на розум і почуття людини, формують навички аудіювання та читання. У відеофільмах можна спостерігати приклади міжкультурної комунікації, аудіовізуально уявити реальну мову, розшифрувати невербальні засоби спілкування тощо.

Перед переглядом фільму доречним було б, на нашу думку, виконання певних завдань, спрямованих на виявлення того, що вже відомо студентам про ту чи ту проблему, опрацьовувати складний лексичний матеріал.

З метою формування кроскультурної компетентності студентів доцільно, на думку Т. В. Шиян, «супроводжувати заняття лінгвокраїнознавчими та лінгвокомерційними коментарями. Останні містять приклади заповнення анкет, написання супровідних листів, резюме, замовлень, підтверджень, створення візитної картки, оформлення рекламних листів, контрактів. Виконання подібних вправ матиме більший ефект, якщо запропонувати студентам реальні ситуації, що спрямовані на підвищення мотивації навчання, надають можливість вирішувати реальні комунікативні завдання, уникнути можливих комунікативних чи культурних бар'єрів у типових ситуаціях у майбутньому, збільшувати арсенал комунікативних стратегій спілкування» (Шиян, 2016, с. 202).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, кроскультурна комунікація є важливим чинником формування фонових знань, мотивації, розвитку комунікативних навичок майбутнього фахівця. Під час навчання здобувачі вищої освіти повинні володіти мовними знаннями, навичками уживання мовних кліше відповідно до комунікативних ситуацій, уміти інтерпретувати поведінку співрозмовника, мати відповідні уявлення про історію і культуру народу тощо. Також варто враховувати як

мовний складник кроскультурної компетентності, так і вміння послуговуватися набутими знаннями у різних комунікативних ситуаціях, здатність розуміти поведінку та особливості мислення іноземця.

Перспективність подальших досліджень вбачаємо у вивченні мовної соціалізації особистості та виявленні рівнів сформованості кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баніт Ольга. Кроскультурна компетентність сучасного топ-менеджера міжнародної компанії. *Edukacja Zawodowa i Ustawiczna*. № 4. 2019. Р. 171–183.
2. Бібік Н. М., Вашуленко М. С., Мартиненко В. О. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2014. 346 с.
3. Вітюк В. *Наукові основи формування правописної компетентності майбутніх учителів Нової української школи* : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2020. 424 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23 – 30.
6. Голуб Н. Б. Компетентісно спрямоване навчання української мови : концептуальний підхід. *Теоретична і дидактична філологія* : збірник наукових праць. Випуск 12. Переяслав-Хмельницький, 2012. С. 26–22.
7. *Енциклопедія освіти* / [Акад. пед. наук України; відповід. ред. В. Г. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Ничкало Н. Г., Зязюн І. А., Гончаренко С. У. та ін. Професійна освіта: Словник. Навч. посіб. 2-е вид.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
9. Пальчикова О. О. Крос-культурна компетентність у навчанні української мови як іноземної. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2012. № 8. С. 319–326.
10. Побірченко Н. А. Наука і практика компетентісного виміру особистісного зростання учнівської молоді. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2855> (дата звернення: 21.03.2023).
11. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова КМУ від 23.11.2011 р. № 1341. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>. (дата звернення 03.04.2023).
12. Про освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19.pdf>. (дата звернення: 31.03.2023).
13. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук Київ : Ленвіт, 2015. 320 с.
14. Словник іншомовних слів / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.
15. Словник української мови: в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 24.03.2023).
16. Сукаленко Т. М. Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти спеціальності «Журналістика». *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки*. [Електронне видання]: збірник тез Міжнародного податкового конгресу (м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 830–833.
17. Сукаленко Т. М., Позднякова О. О. Компетентність і компетенція як ключові поняття компетентісного підходу. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: Філологічні науки. Кам'янець-Подільський, 2018. Вип.46. С. 164–168.
18. Шиян Т. В. Кроскультурна комунікація в практиці викладання англійської мови. *Культурний інтелект*: монографія / за наук. ред. А. К. Солодкої. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2016. С. 189–204.

REFERENCES:

1. Banit Olha. (2019) Kroskulturalna kompetentnist suchasnoho top-menedzhera mizhnarodnoi kompanii. [Cross-cultural competence of a modern top manager of an international company] *Edukacja Zawodowa i Ustawiczna*. № 4. P. 171–183. [in Ukrainian].
2. Bibik N. M., Vashulenko M. S., Martynenko V. O. (2014) Formuvannia predmetnykh kompetentnostei v uchniv pochatkovoї shkoly [Formation of subject competencies in primary school students]: monohrafiia. Kyiv: Pedahohichna dumka, 346 s. [in Ukrainian].
3. Vitiuk V. (2020) Naukovi osnovy formuvannia pravopysnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv Novoi ukrainskoi shkoly [Scientific bases of formation of spelling competence of future teachers of the New Ukrainian School]: monohrafiia. Kyiv : Interservis, 424 s. [in Ukrainian].
4. Busel V. T. (ed.). (2005) Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Irpin : VTF «Perun», 1728 s. [in Ukrainian].

5. Holovan M. S. (2008) Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu. [Competence and competence: theory experience, theory of experience] *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 3. S. 23–30. [in Ukrainian].
6. Holub N. B. (2012) Kompetentnisno spriamovane navchannia ukraïnskoi movy : kontseptualnyi pidkhid. [Competence-oriented teaching of the Ukrainian language: a conceptual approach] *Teoretichna i dydaktychna filolohiia* : zbirnyk naukovykh prats. Vypusk 12. Pereiaslav-Khmelnitskyi, S. 26–22. [in Ukrainian].
7. Kremen V. H. (ed.) (2008) Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education] Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 s. [in Ukrainian].
8. Nychkalo N. H., Ziazun I. A., Honcharenko S. U. ta in. (2000) Profesiina osvita: Slovnyk [Professional education: Dictionary]. Navch. posib. 2-e vyd.; za red. N. H. Nychkalo. Kyiv: Vyshcha shkola, 380 s. [in Ukrainian].
9. Palchykova O. O. (2012) Kros-kulturna kompetentnist u navchanni ukraïnskoi movy yak inozemnoi [Cross-cultural competence in teaching Ukrainian as a foreign language]. *Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. № 8. S. 319–326. [in Ukrainian].
10. Pobirchenko N. A. Nauka i praktyka kompetentnisnoho vymiru osobystisnoho zrostantia uchnivskoi molodi. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2855> (data zvernennia: 21.03.2023). [in Ukrainian]
11. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii [On the approval of the National Framework of Qualifications]: Postanova KМУ vid 23.11.2011 r. № 1341. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>. (data zvernennia 03.04.2023). [in Ukrainian].
12. Pro osvitu : Zakon Ukrainy. [On education: Law of Ukraine] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>. pdf. (data zvernennia: 31.03.2023). [in Ukrainian].
13. Pentyliuk M. I. (ed.) (2015) Slovnyk-dovidnyk z ukraïnskoi linhvodydaktyky [Dictionary-handbook of Ukrainian language didactics]. Kyiv: Lenvit, 320 s. [in Ukrainian].
14. Pustovit L. O. (ed.) (2000) Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. Kyiv: Dovira, 1018 s. [in Ukrainian].
15. Slovnyk ukraïnskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 tomakh. URL: <http://sum.in.ua/> (data zvernennia: 24.03.2023). [in Ukrainian]
16. Sukalenko T. M. (2020) Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti «Zhurnalistyka». [Formation of communicative competence of students of higher education majoring in “Journalism”] *Upravlinnia publichnymy finansamy ta problemy zabezpechennia natsionalnoi ekonomichnoi bezpek*. [Elektronne vydannia]: zbirnyk tez Mizhnarodnoho podatkovoho konhresu (m. Irpin, 3 hrudnia 2020 r.). Irpin: Universytet DFS Ukrainy, S. 830–833. [in Ukrainian].
17. Sukalenko T. M., Pozdniakova O. O. (2018) Kompetentnist i kompetentsiia yak kliuchovi poniattia kompetentnisnoho pidkhodu. [Competence and competence as key concepts of the competence approach] *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka: Filolohichni nauky*. Kamianets-Podilskyi, Vyp. 46. S. 164–168. [in Ukrainian].
18. Shyian T. V. (2016) Kroskulturna komunikatsiia v praktytsi vykladannia anhliiskoi movy. [Cross-cultural communication in the practice of teaching English] *Kulturnyi intelekt: monohrafiia / za nauk. red. A. K. Solodkoi*. Mykolaiv: FOP Shvets V.M., S. 189–204. [in Ukrainian].